

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrta leta K 1050. Za Nemčijo celo leto K 46. za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglaš in poslano vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Nekoliko odgovora „Edinosti“.

Trst, 2. septembra 1918.

Z ozirom na polemiko, ki se vrši v »Napreju« radi vprašanja, ali naj naša stranka zasede ali ne ona tri mesta, ki so ji na razpolago v »Narodnem svetu«, je objavila »Edinost« v svoji nedeljski številki članek, ki potrebuje nekoliko odgovora. Radi odkritosrčnosti povem, da ne bi zaslužil imenovan članek niti poštene brce, če ne bi živeli mi vsi zgodovinske dni, ki zahtevajo od vsakega posameznika, da postavi iskreno in odkritosrčno v službo naroda in svojih idej vse svoje najboljšie sile. Članek v »Edinosti« je spisan, kakor da ga je zamislil človek, ki ni preživel tedna, da ni prodal v njem štirikrat svojega prepričanja, ako ga je slučajno imel. Zakaj o ponižujoči odvisnosti, o krušnih gospodarjih, o beneficijatih in političnih priveskih zamore pisati v našem slučaju le časni-karski kužek, ki se ni in se ne bo oživel nikdar v resnico, da so na svetu ljudje, ki si privoščijo luksuz politične in splošne poštenosti tudi v sedanjih težkih dneh. Poštena in pametna polemika z nasprotnikom ni našla nikdar prostora v uredništvu »Edinosti«. Njeno uredništvo se ni moglo povspeti nikdar nad sumničaja in nad kakor noč neumne argumente o prodancih in petolizniških slugah. In to svojo metlo bo jezdila stara soloha še toliko časa, da se ne bodo njeni lastni čitatelji naveličali vživati vsakdanje ne-vržitne preparate z njenega uredniškega laboratorija.

Kaj sem naredil s svojimi somišljeniki? To, da sem priporočal, naj pusti naša stranka neza-sedena ona tri mesta, ki so ji na razpolago v »Narodnem svetu«. Zagovarjal sem torej sklep našega izvrševalnega odbora. In sem ga zagovarjal, ne da bi koga žalil, ne da bi vlekel na dan vse one neumne argumente, ki jih pripisuje »Edinost« meni in drugim somišljenikom. »Glavni razlog proti sodelovanju socialistov v N. S. je Regentu in njegovim somišljenikom ta, da si takozvane meščanske stranke hočejo drugačno Jugoslavijo nego si jo želijo oni. Kaj nameravajo Regent in sodrugi postaviti zraven meščanske Jugoslavije še svojo socialistično?« Tako govori modrost v tržaški »Edinosti«. Kaj ne, da se glasi to tako, kakor, da je pisana polemika za politične analfabete, ali pa vsaj za take čitate-lje, o katerih mora imeti »Edinost« prokleto malo spoštovanja, da jih pita s takimi kozlički.

Vse, kar je bilo napisano v »Napreju« glede vprašanja »Narodnega sveta«, je nosilo v sebi pečat resnosti in zavedajoče se odgovornosti. Vse je bilo pisano z najboljšimi nameni, da koristi skupni stvari. Toda v naši naravni ten-denci po združitvi s proletarijatom tudi neslo-venskih narodov, v našem naravnem hrepenenju po oživetvorenju socialistične interna-cijonale, vidi tržaški narodni člankar le narodno izdajstvo, politične priveske in druge enake ne-čedne reči. Ali ni, da bi se prijel človek za gla-vo? Saj dokazuje ta neodkritosrčnost napram socialni demokraciji, ki se vedno zrcali v pre-daljških tržaškega narodnega dnevnika, da je naše sodelovanje s takimi ljudmi resnično ne-mogoče. Nemogoče, ker je predpogoj vsakega sodelovanja odkritosrčnost in medsebojno za-upanje. Take odkritosrčnosti in zaupanja pa nam nesocialistične stranke niso še izkazale in ga ne bodo izkazale nikdar. Ne bodo ga nam iz-kazale, ker imajo ves interes, zamolčati svojim somišljenikom vse, kar je pri nas dobrega in splošno koristnega. — Poleg vsega si pa član-ki v »Edinosti« še domišljajo, da nam impo-nira s tem, da si jemlje pravico deliti narodne kolajne na levo in desno in ako če, dovoljuje mi-lostno, da se sme čutiti tudi slovenski delavec polnoveljavni del svojega naroda. Kolikokrat ste nas, gospodje, vrgli iz naroda, kolikokrat ste

nas prokleli in uganjali druge take neumnosti. Nehajte vendar s tako šaro, ki spada v detinsko dobo politične agitacije. Saj pač veste, da ni-mamo o vašem narodnem navdušenju onega spoštovanja, ki si ga sami pripisujete in, da ne dovoljujemo nikomur pravice, da bi smel klasifi-cirati po svoje ljubezen, ki jo mi gojimo do na-roda. Mi in naše delavstvo se zavedamo že davno, brez vaše milosti, da smo polnoveljavni del svojega naroda in baš zato, ker se tega za-vedamo, si jemljemo pravico, delati za svoj na-rod po svojih najboljših močeh, ne da bi vprašali vas za dovoljenje ali za svet. Vaš naciona-lizem seveda ne potrebuje delavske internacio-nale in jo potrebujejo vaši interesi še manj. Od dnevnika, ki je zagovarjal vedno vsakršno kru-mirstvo, ki pretaka solze nad umrlim carizmom in ki je sumničil vedno vsako demokratično gi-banje v vrstah slovanskih narodov, od takega dnevnika pač ne moremo zahtevati, da bi se navduševal za našo internacionalo in da bi raz-umel vso opravičeno resnost delavskega strem-ljenja po njej. Ni treba, da se navdušuje in niti tega ni treba, da bi izkušal spoznati, zakaj si internacijonale tako srčno želimo. Kdor ni slep, se lahko sam prepriča, da bi bilo za male na-rodne še danes dokaj slabše, da ni bilo medna-rodne socialne demokracije, ki je zgradila trden temelj demokratičnemu gibanju po samoodločbi narodov. Brez socialne demokracije, brez one od vas stokrat proklete internacionale ne bi bilo niti današnjega gibanja in bi bilo stokrat manj upanja, da obrodí to gibanje, ki hoče dati vsa-kemu narodu pravico do samovlade, dober sad. Vaša dolžnost, gospodje, ni, da bi to razumeli. Ali naša dolžnost je, da napravimo vse svoje sile v to, da se zgradi iznova delavska internacio-nala. In naša je dolžnost, da delamo za ta svoj cilj, ki more slovenskemu narodu le koristiti, pa se naj nas zato žali še bolj in naj se piše še več kakor sedaj, da smo beneficijati in priveski te ali one socialistične stranke.

I. Sokol.

Shod v Idriji.

Idrija, 1. septembra 1918.

V nedeljo 1. t. m. smo imeli v pivarni pri »Črnem orlu« javen shod, ki ga je sklicala ru-darska podružnica avstrijskih rudarjev. Na dnevnem redu je bilo: 1. Protest proti zvišanju cen moki in odgovor rudniškega ravnateljstva. 2. Slučajnosti. Predsedoval je shodu načelnik po-družnice, sodrug Treven. C. kr. okr. politično oblast je zastopal vodja okrajnega glavarstva gospod Borštner sam. Prvi je poročal sodrug Bajt. Orisal je v lepih in jedrnatih besedah vlad-no politiko, ki je napravila nov atentat na žepe širokih delavskih mas na korist ogrskim agrar-nim magnatom in spekulantom. Kar si je delav-stvo izbojevalo s stavko, je vlada vzela na drugi strani s povišanjem cen moki. Zato je dolžnost shoda, da zahteva pokritje difference med staro in novo ceno moke za rudarje in njih svojce od strani države: sicer je delavstvo primorano zahtevati še nadaljnih 90% povišanja plač. Stavi tozadevne resolucije. Zastopnik S. L. S., Jakob Kavčič izjavlja, da so predlagane resolucije že dobro, toda to je le kup papirja. Dajo naj delav-stvu hrano, obleko in obutev brez denarja in za-dovoljno bo. Predsednik Treven ga primerno zavrne, da je današnji shod shod resolucij, pri-hodnji pa naj bo shod bojnih sklepov, a vendar ne takih kot misli Kavčič, ker poleg hrane, obleke in obutve potrebujemo tudi denar. So-druga Vidmar in Jazbar poročata o odgovoru ministrstva ter obravnavali z rudniškim ravnateljstvom glede prestopanja delavcev po službe-nih letih v višje plačilne razrede, ki se je sedaj pravilno uredilo, ter glede količine moke, ki je določena za nedoločen čas za rudarje po 12 kg, za njih svojce pa po 6 kg na mesec. Peter Rup-nik poroča, da je aprovizacijski delavski odbor

rudniške aprovizacije zahteval preskrbo krom-pirja od zunaj in o pravem času. Nato sta bili sprejeti enoglasno sledeči resoluciji:

»Delavstvo zbrano na javnem shodu dne 1. septembra 1918. v pivarni pri »Črnem orlu« v Idriji, ogorčeno protestira proti povišku cen moke. Povišek, ki ga je določila vlada, da ž njim pokrije mastne zasluske, ki jih je vlada že za-go-tovila agrarcem s tem, da jim je dovolila povišati cene žitu in da realizira dohodice skupni in obenem tudi državi.

Vse to se godi na račun revnega ljudstva, ki je itak že do skrajnosti izmozgano in odrto po prekupevalcih in državi sami.

Javni shod protestira tudi proti temu, da si je dovolila vlada na svojo pest brez dovoljenja parlamenta zvišati cene, ki bodo otežile revno ljudstvo za entisočsto milijonov kron na leto.

Zato zahteva shod, da se povišanje razve-ljavi in zahteva, da se skliče takoj državni zbor.

»Delavstvo zbrano na javnem shodu, dne 1. septembra 1918. v pivarni pri »Črnem orlu« v Idriji odločno protestira proti zvišanju cen mlevskih izdelkov, obenem pa zahteva sledeče:

Ker je finančno ministrstvo skupno z mini-strstvom za prehrano odredilo zvišanje cene moke kakor je razvidno iz razglasa c. kr. dežel-ne vlade kranjske zakona § 2 drž. zak. št. 7, kar za 120%, se dovoljuje shod, visoko c. kr. mini-strstvo za javna dela na Dunaju potom c. kr. rudniškega ravnateljstva v Idriji vljudno napro-siti, da se pokrije difference med staro in novo ceno prejetih mlevskih izdelkov za rudniško de-lavstvo in njih svojce v Idriji iz državnih sred-stev, kakor so to storile Brnske tekstilne, stroj-ne in kemične tovarne, ter usnjarne na Češkem iz lastnega nagiba.

Delavstvo je vsled slabih razmer in plač sta-lo dne 7., 8. in 9. julija t. l. v stavki in se mu je komaj izboljšala za 30% plača na šilt, toda s tem se mu ni nič pomagalo, ker je vlada dovo-lila na drugi strani takoj nezaslišano visoke ce-ne moki.

Delavstvo opira svojo prošnjo na obstoječe razmere, v katerih mora živeti ob vedno naraščajoči dragini tako, da s strahom gleda v bo-dočnost. Zato se nadeja, da se bo zahtevi ugo-dilo, v nasprotnem slučaju pa bi bilo delavstvo primorano takoj zahtevati nadaljnih 90% dra-ginjskih doklad.

Pri točki slučajnosti predlaga J. Kavčič, da se nekaj ukrene glede tobaka, ki ga že poldrugi mesec ne dajo. Sklene se poslati tri moke k vo-jaškemu poveljniku s prošnjo, da bi tobak oskr-bovala vojaška uprava. Odšli so takoj. Nato po-roča sodrug Straus, da je potrebno poleg za rud-niške delavce nekaj storiti tudi za provizijoniste, vdove in sirote ter zasebne občane. Ti so naj-večji reveži. Zlasti bodo občutno prizadeti se-daj, ko so cene moke nezaslišano zvišane. Ni denarja, ni obleke in ni obutve. Bliza se šolsko leto za otroke, a so bosi in nagi. Istotako stariši in drugi. Nihče se zanje ne briga. Oni niso v vo-jni industriji, da bi imeli sredstvo stavke. Zato je dolžnost aktivnega delavstva, da jim stoji ob strani, ker tudi ti reveži so pustili v mladosti svoje moči v korist rudnika, države in dežele, a sedaj umirajo v gladi in nagoti. Pozove naj se merodajne oblasti, da se stori zanje vsaj to, kar se stori da. Apelira v tem smislu na zastopnika okrajne politične oblasti ter predlaga sledečo resolucijo, ki je bila sprejeta:

»Občinstvo mesta Idrije, zbrano na javnem shodu v Idriji, dne 1. septembra 1918. v pivarni pri »Črnem orlu«, naproša visoko c. kr. deželno vlado s tem, da blagovoli nujno reorganizirati preskrbo prebivalstva mesta Idrije in okolice, z obleko in obuvali, v večji množini in na ta na-čin, da bodo vpoštevani vsi sloji, ki so obleke in obutve resnično potrebni.

Oddajališču tvrdki Pollak v Ljubljani za obuvale naj se določi množino obutve, ki jo mora redno oddajati aprovizacijam v Idriji, da se prihrani ljudem stroški in čas za pot v Ljubljano, ki je največkrat brez uspeha.

Enako naj se pozove druga oddajališča obleke in obuval, da vpoštevajo Idrijo izjemno kot industrijalno mesto v svrhu nakazila večje množine blaga. Prihajajo začetek šolskega leta in bliža se zima, toda ni obleke in še manj pa obutve, osobito ne za sloje izven vojne industrije. Kaj pa počno starši šoloobveznih otrok sami brez obleke in obutve, če se jim ne odpomore. Postava zahteva reden obisk šole, starši ter ostali odrasli morajo izpolnovati svoje rodbinske in postavne dolžnosti, toda to je mogoče le tedaj, če se zanje tudi od državnih in drugih oblasti primerno skrbi.

Zategadelj se nadeja shod, da se bode želje občanov mesta Idrije vpoštevale, ker sicer bi padla odgovornost zmedenih posledic na vlada-joče sloje same.

Nato poroča s. Štravs dalje, da je pooblaščen govoriti v imenu zastopnikov vseh treh strank v Idriji, in sicer v rudniškošolskih razmerah. Poudarja sledeče: Rudniško ravnateljstvo si jemlje že od nekdaj pravice, ki niso v soglasju z veljavnimi osnovnimi zakoni in redovnimi predpisi raznih oblasti bodisi glede šolske uprave. Županstva v Idriji morajo delati tako kot hoče predstojništvo rudnika. Rudniška šola mora biti urejevana tako kot diktira ravnateljstvo neoziraje se na predpise deželnega šolskega sveta. Otroke v tej šoli se že v prvem razredu muči z nemščino, kar je proti določbam deželnega šolskega sveta z dne 8. oktobra 1870, št. 316, točka 7, ter z dne 5. februarja 1887, št. 656. (Citira besedilo.) Ta šola ima tudi učne predmete razvrščene čisto po svoje, kar na drugih ljudskih šolah enakega števila razredov nikjer ni. Nadzornik rudniške ljudske šole je rudarski tehnični akademik, rudniški nadinženir Sedlaczek, ki morda dobro razume svoj rudarski in tehnični poklic, gotovo pa ne nadzorovanja šolskega pouka in izpraševanja slovenskih otrok. Razredi so prenapolnjeni, imajo po večini do 80 otrok. Kako naj pridejo pri izpraševanju v vseh predmetih vsi otroci na vrsto pri takem številu. Gotovo je, da so tega deležni le oni, ki imajo že doma dovolj negovanja od vseh strani tudi v nemščini. O šolskih zamudah otrok razsoja rudniški pisar Reven. Ta diktira staršem kazni, če otrok šolo zamudi. Ne upoštevajoč stvarnih okoliščin, zakaj je otrok zamudil šolo, naloži kazni, utemeljeno z neprimernimi leviti. Ker so te razmere, ki jih je skušal že občinski svet na željo prebivalstva odpraviti, nadalje nevdržljive, se bodo pobirali podpisi na spomenico po hišah, katero naj vsak, ki ima šoloobvezne otroke, podpiše. Nato prečita peticijo, (ki je bila tudi sprejeta) s predlogom v formalno odobritev, ki se glasi:

»Spomenica glede nevdržnih razmer na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji, sestavljena v sporazumu vseh treh sloveskih političnih strank.

Idrijska ljudska šola je že mnogo let sem predmet občil pritožb. Številni javni ljudski shodi, pa tudi mestni občinski svet so že povzdigali svoj glas proti razmeram, ki so krive teh pritožb, ali do danes ne moremo zaznamovati izboljšanja, pač pa poslabšanje teh razmer.

Komur je kaj na bodočnosti našega mesta, naše mladine, ta ne more več molčati. Povedati treba pred vsem svetom, kje leži vzrok nazadovanja šole; gnojno bulo treba izrezati iz sicer zdravega šolskega telesa. Zahtevamo, da pride naša šola pod naučno ministrstvo, — mora se ločiti od uprave rudnika; dokler se to ne zgodi, zahtevamo sposobnega krajnega šolskega nadzornika, ki bo zmožen slovenščine in bo imel vsaj nekaj srca za izročeno mu šolo; zahtevamo pa tudi, da se v tej šoli poučuje po **odobrenem** učnem načrtu kot v drugih kranjskih mestih. Nimamo nič proti temu, da se na naši šoli poučuje tudi nemščina, ker sami občutimo potrebo znanja drugega deželnega jezika, izjavljamo pa odkrito, da sedanje rudniško ravnateljstvo greši proti zdravi pameti in veljavnim zakonom, ki določajo, ko ukazuje podrejenemu učitelstvu, da mori otroke z nemščino že v prvem razredu.

Nastopni uradni dekreti veljajo za vse kranjske ljudske šole s pravico javnosti, torej tudi za c. kr. rudniško šolo v Idriji.

I. Razpis deželnega šolskega sveta za Kranjsko z dne 8. oktobra 1870, št. 316, točka 7., pravi: Kadar je na kakšni šoli poleg slovenskega jezika poučevati tudi nemški kot drugi deželni jezik, tedaj je vzeti za načelo, da se sme pou-

čevati s poukom v zadnjem jeziku šele tedaj, ko so učenci v branju in pisanju v materinskem jeziku dovolj trdni — (einen sicheren Grund gelegt haben). —

II. Razpis deželnega šolskega sveta za Kranjsko z dne 5. februarja 1887, št. 656 pravi: Pouk v nemškem jeziku kot obligatnem učnem predmetu se začneja s tretjim šolskim letom. Pri tem pouku se uporabljaj nemščina kot učni jezik, kadar jo pričenjajo učenci umevati z ozirom na njih napredek v tem jeziku.

III. Razpis deželnega šolskega sveta za Kranjsko z dne 18. septembra 1888, št. 1836, točka 6, pravi: Pri trirazrednih in štirirazrednih ljudskih šolah, kjer je uveden pouk v drugem deželnem jeziku, se je ravnati po načelu, naj se poučuje v drugem deželnem jeziku šele od tretjega šolskega leta oziroma na štirirazrednicah in večrazrednicah od tretjega razreda naprej.

Rudniška uprava se sklicuje na dejstvo, da ona vzdržuje šolo ter, da mora le-ta služiti njenim interesom. Toda šola, taka kot je danes, ne služi nikomur, niti rudniku, niti prebivalstvu, ker uspehi, ki jih šola kaže, so pridobljeni takorekoč s srčno krvjo učiteljstva in učencev. Delo pa osrečuje človeka le tedaj, kadar ga vrši iz ljubezni. Sicer pa rudniška uprava črpa svoje bogastvo iz slovenskih tal s slovenskim delavcem in ta vendar sme zahtevati, da se mu deca predvsem poučuje v materinskem jeziku!

Vživimo se v položaj otroka, ko vstopa v I. razred ljudske šole! Že v normalnih časih so naši otroci ob vstopu v ljudsko šolo po večini duševno le malo razviti; med vojno se je duševni zaostalosti pridružila še fizična. Njihov jezikovni zaklad je skrajno boren, izražajo se v spačenem idrijskem narečju, ki kar mrgoli nemščinov. Kolike težave povzroča že samo pouk v slovenskem učnem jeziku, ker preobsežni učni načrti predpisujejo toliko snovi, da je male glave le s težavo komaj obvladajo!

Mesto, da bi se otrok sedaj vadil v materinščini, da bi se mu z nazornim naukom in jezikovnimi vajami duševni obzor širil in množil besedni zaklad, se pa takoj prčne z nemščino — tu ne trpi le slovenščina, temveč splošni duševni razvoj, otroku se vbija neznanost z neznanim. Zagovorniki sedanjega sistema se pri tem radi sklicujejo na vadnico. Toda primera ne drži. Na vadnici ima učitelj v razredu 20 do 30 otrok, prvovrstno nadarjenih, iz takozvanih boljših družin, kjer sliši otrok od malega oba jezika, kjer mu starši in razni vzgojitelji na vse načine stoje ob strani. Pri nas o domači pomoči ni govora. Otroci ne sliši nikjer nemščine, je prepuščen sam sebi; oče in mati gresta za zaslužkom, osobito zdaj, ko vojne razmere, gonja za hrano in boleznimi razdirajo rodbinsko življenje. Vrh tega šteje razred do 80 otrok.

Tudi na višji stopnji ni nič boljše. Za računstvo in realije imajo učne knjige, pisane za nemške meščanske šole. Snov je že sama na sebi težka in treba je bistre glavičice, da jo obvlada v materinščini. Zdaj naj se je pa otrok uči v tujem jeziku! To poučevanje ubija učitelja in učenca. Koliko dragocenega časa se izgublja pri takem pouku! Pol učne ure rabi učitelj, da poda snov v materinščini, pol ure se prevaja v nemščino, kje pa je časa za utrjevanje, uporabo, izpraševanje in ponavljanje?!

Težave in nesmisel takega poučevanja občutimo predvsem stariši, ko gledamo, kako se otroci mučijo in ubijajo, a v šoli vseeno ne morejo zadoščati stavljenim zahtevam. Kljub spretnosti in vestnosti učiteljev uspehi nikdar niso sorazmerni trudu in naporu učiteljstva in otrok. To jemlje pogum in veselje do dela učencu kakor tudi učitelju. Pri vsem tem je treba upoštevati okolnost, da so tudi na deški strani skoro vsa učna mesta (razun dveh) zasedena po ženskih učnih močeh in, da se dobijo učne moči na tej šoli, ki niso zmožne slovenščine v jeziku in pisavi.

To so razmere, ki kličejo po temeljiti preuredbi.

Ponavljamo svoje zahteve:

1. da pride c. kr. rudniška ljudska šola v Idriji iz rudniške uprave pod naučno,
2. prej kot se zgodi to, da se imenuje za krajnega šolskega nadzornika mož, popolnoma zmožen slovenščine,
3. da se na šoli poučuje po odobrenem učnem načrtu in se materinščina ne zapostavlja drugemu deželnemu jeziku,
4. da se na deškem oddelku vsaj v višjih razredih nastavijo možke učne moči,
5. da se od vsega učiteljstva zahteva popolno znanje slovenščine v jeziku in pisavi.

Zahtevamo, da se našim zahtevam ugodi še pred pričetkom šolskega leta, da ne bomo primorani poslužiti se hujših sredstev.

Ta spomenica se bode v izvirniku predložila c. kr. ministrstvu za javna dela potom rudniškega ravnateljstva, v prepisu pa deželnemu šolskemu svetu in Jugoslovanskemu klubu.

Na to se po kratkem zaključnem govoru so-druga Strausa in Bajta shod zaključijo.

Vojna poročila.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 4. septembra. Uradno se razglša: Severno prehada Tonale so naši oddelki z nepričakovanim napadom izrgali sovražniku goro Punta di San Matteo, 3692 metrov visoko, ledenik (3502 m) ter Monte Montello (3396 m). Ta vojni čin v večnem ledu in snegu daje bojnemu delovanju naših hrabrih napadalcev izredno sijajno spričevalo. V ozemlju Sedmih občin živahno poizvedovalno delovanje. Sicer nič posebnega.

Bitka na zapadu.

Berlin, 4. septembra. (Uradno.) Armadna skupina kraljeviča Ruprechta in generala Boehna: Na obeh straneh Lyse je dosegel sovražnik v trajnem boju z našimi prednjimi četami črto Wulverghem-Nieppe-Bac St. Maur-Laventie-Richebourg. Naši mešani oddelki so ga v teh malih bojih učinkovito oškodovali. Na bojni fronti med Scarpo in Sommo je dan mirno potekel. Vzeli smo tekom zadnje noči svoje čete nazaj na črto Arleux-Moenres-Manancourt. To, že nekaj dni sem pripravljeno premikanje je bilo izvedeno po načrtu in nemoteno po sovražniku. Sovražnik je obnavljaje se sledil šele popoldne. Na fronti med Moislainsom in Peronneom sovražnik svojih napadov ni ponovil. Ob obeh straneh Noyona so napadli Francozi z močnimi silami. Napadi so bili naperjeni posebno proti višavju med Campagne in Bussy. Sovražnik, ki je tu dopoldne in popoldne štirikrat zaman naskočil hrabro 231. infanterijsko divizijo, je bil ravnotako kakor na ostalih napadalnih odsekih zavrnjen. Ob Ailetto poizvedovalni spopadi. Med Ailetto in Aisno so začeli Francozi skupno z Amerikanci in Italijani po najsilnejšem ognju s ponovnimi napadi. Bili so večkrat zavrnjeni v srditen bližinskem boju. Včeraj smo sestrelili 22 sovražnih letal in 7 pritrenjenih zrakoplovov. — Armadna skupina nemškega cesarjeviča: Južno Riponta smo privedli iz uspešnih sunkov v francoske jarke ujetnikov in strojnih pušk.

Berlin, 4. septembra zvečer. Med Scarpo in Sommo se pritipava sovražnik do naših novih črt. Med Ailetto in Aisno smo zavrnili ponovne napade Francozov.

Strašna bitka na Francoskem.

Zeneva, 4. septembra. »Tempsov« vojni poročevalec javlja, da bitka med Arrasom in Soissonsom presega glede ljutosti vse, kar je znanega od začetka vojne. Strašen je tudi boj med Oiso in Aisno. Sovražnika pošiljata v ogenj vedno nove moči. Francosko časopisje jih ceni na dva milijona mož.

Amerika priznava Čehe kot vojujočo se silo.

Washington, 4. septembra. Amerika je priznala Čeho-Slovače kot vojujočo se silo.

Vesti iz Rusije.

Ljeningovo stanje je resno. Moskva, 3. septembra. Z ozirom na Ljeningov položaj pričakujejo danes krizo. Kljub nizki temperaturi smatrajo zdravniki njegov položaj za zelo resen.

Atentat na Ljeninga. O atentatu poroča moskovski zastopnik »Frankfurter Zeitung« neslednje: Kljub temu, da so šele v petek opoldne zvedeli v Moskvi o omoru Urickega v Petrogradu, in je nepričakovana vest izzvala globok vtis, je obiskal Ljening v petek zvečer, kakor običajno vsak petek, 16 zborovanj v moskovskih delavskih predmestjih. Ljening se je vozil na zborovanja, kakor navadno, brez oboroženega spremstva. O atentatorici pripovedujejo, da je 35letna, izobraženim krogom pripadajoča ženska. Uradni podatki smatrajo atentat za političen akt. Storiška pravi, da je članica stranke desnih socialnih revolucionarjev, pristašinja Černova, bivšega predsednika konstituante. Njena soobtoženka, ki je zadržala Ljeninga ob zapustitvi tovarne, je bila od strela ranjena in se nahaja v zdravniški oskrbi. Atentatorice ne bo sodila, kakor se javlja, izredna komisija, temveč javni delavski sodni dvor. V sovjetskih krogih se smatra tudi sedaj Savinkov kot organizator obeh atentatov. Neki član sovjetske vlade se je izrazil, da nameravajo sovjeti ruske republike dati vladam nekdanjih zavajnikov na znanje, da bodo odgovorili na nadaljne mahinacije z atentati na ententne državnike v lastnih državah.

Atentat na Urickega. Moskva, 3. septembra. V zvezi z atentatom na Urickega in hišno preiskavo v angleškem poslanstvu v Petrogradu je bilo usmrčenih 500 oseb med temi 40 Angležev. V Nižem Novgorodu so usmrtili 42 talov buržoazije. V Moskvi in drugod se nadaljujejo aretacije in usmrčitve. Ognjevitil članki napadajo entento, kateri očitajo, da zasleduje lastne namene

in hoče strmoglaviti Rusijo v morje krvi in v propast. (Op. ured.: Vir, odkoder to neverjetno poročilo prihaja, je neznan).

Nova častniška zarota. Moskva, 4. septembra. Glasom »Kresnaja Gazeta« so odkrili v voliški guberniji novo zaroto častnikov, ki deluje z angleško podpora. Deset aretiranih častnikov je bilo ustreljenih.

Politični pregled.

— **Naša prehrana.** Pri ministru za ljudsko prehrano, dr. Paulu, se je zadnje dni oglasilo odposlanstvo nemškega »volksrata«. Na razne pritožbe glede prehrane je minister odgovoril, da je že poučen o obstoječih zlorabah in težkočah in da je že izdal tožadeno stroge odredbe. Slika, ki jo je nato minister podal, ne dopušča nobenih optimističnih pričakovanj, posebno ker za uspešno zasego žetve v Avstriji ni več niti pri oblastih, niti v ljudstvu potrebnih predpogojev in jih sedaj, v petem letu vojne, tudi ni mogoče ustvariti.

— **Izpremema v justičnem ministrstvu.** Nemškonačionalni »Grazer Tagblatt« poroča, da justični minister vitez Schauer baje v najkrajšem času odstopi in da bo za njegovega naslednika imenovan predsednik graškega nadsodišča vitez Pittreich. Omenjeni list pravi, da je to »koncesija Jugoslovanom« (!).

— **Za slovensko gimnazijo v Trstu.** Kakor smo že poročali, je bil v nedeljo dopoldne načelnik Jugoslovanskega kluba, dr. Korošec, sprejet od ministrskega predsednika barona Hussareka. Dr. Korošec je dal izraza nejevolji, da jugoslovanski poslanci sploh ne morejo priti v dotiko s svojimi volilci, ker prepoveduje vlada vsako zborovanje na jugu. Poslanec je končno predložil ministru celo vrsto pritožb ter je naglašal zlasti nujnost ustanovitve slovenske gimnazije v Trstu.

— **Kriza na Hrvaškem.** Iz Zagreba se poroča, da se je ban Mihalović vrnil z Dunaja in Budimpešte, kjer je baje podal demisijo. Izvrševalni odbor koalicije je predvčerajšnjim ves dan razpravljal o položaju. Vse kaže, da je kriza dospela do vrhunca in da odločitev ni več daleč. Raznašajo se senzacionalne vesti Frankovski krogi pripovedujejo, da je pričakovati uresničenja njihovih znanih predlogov.

— **Poljsko zadeve.** V nedeljo je prišlo v Krakov več poljskih politikov, med njimi Kuharzewski, da se z galiskimi Poljaki posvetujejo o Radziwillovih načrtih. — Varšavski listi poročajo, da namerava poljski ministrski predsednik Steczkowski podati demisijo.

— **Mirovna ofenziva centralnih držav.** Zadnje dni se je mudil na Dunaju znani ogrski poslanec grof Mihael Karolyi; imel je mnogostranske pogovore z dunajskimi socialno demokratičnimi politiki. Sotrudniku lista »Rundschau« je grof Karolyi izjavil, da bližnja mirovna ofenziva centralnih držav, o kateri je govorilo vse svetovno časopisje, po njegovem mnenju ne bo imelo uspeha, ako preje v vseh državah centralnih velesil ne pride na površje demokracija. Brez demokracije bodo vsi poizkusi diplomatov le malo zalegli.

— **Socialistični kongres v Rimu.** V Rimu zboruje kongres italijanske socialistične stranke, katerega se udeležuje nad 200 zastopnikov krajevnih organizacij. Poročilo strankinega glasila »Avanti« o prvi seji je bilo docela od cenzure zaseženo. »Secolo« poroča, da na kongresu prevladuje vojni sovražna smer. Kongres je navdušeno slavil v večletno ječo obsojenega strankinega tajnika Lazzaria in glavnega urednika strankinega glasila »Avanti«, Sarratija. Razprava o stališču socialistične zbornične skupine in o predlogu, naj se poslanec Turati izključi iz stranke, se nadaljuje.

— **Kongres angleških strokovnih organizacij.** Kakor se nam je že brzojavno sporočilo, se je v Derby na Angleškem otvoril predvčerajšnjim 50. letni kongres angleških strokovnih organizacij. Kongresu se je predložilo nad 100 resolucij o najrazličnejših zadevah: vojna in mir, mednarodna pisarna, razmerje med strokovnimi organizacijami in politično stranko, gospodarska politika, varstvo delavcev. Zveza tekstilnih delavcev predlaga: »Vlada se pozivlja, da uvede čimprej pogajanja med vojujočimi se državami v svrhu dosege pravičnega mira«. Dodatni predlog splošne delavske unije zahteva, naj se mirovna pogajanja prične šele tedaj, ko nemške čete zapuste severno Francijo in Belgijo bodisi prostovoljno, bodisi prisiljene od ententnih vojnih sil. Morarji zahtevajo, naj bi se Nemčijo bojkotiralo pet let po vojni. Tiskarsko delavstvo predlaga: Organizirano delavstvo celokupnega angleškega kraljestva naj glasuje o naslednjih vprašanjih: 1. Je-li se izjavi za mednarodno konferenco, na kateri bi bilo zastopano tudi delavstvo centralnih držav? 2. Je-li se izjavi za takojšnja mirovna pogajanja s sedanji vladarji sovražnih držav? 3. Je-li se izjavi za nadaljevanje vojne do končne zmage, oziroma dotle, dokler ne dobimo garancij, da se taka svetovna katastrofa več ne ponovi? Parlamentarni odbor kongresa strokovnih organizacij se zavzema za to, da se ustanovi mednarodna pisarna (tajništvo strokovnih organizacij), ki naj bi zaenkrat obsegala le organizirano delavstvo ententnih držav. Iz inozemstva so se priglasili kot gostje: Franklin in Bowen iz Združenih držav, Kennedy iz Kanade in Jouhaux iz Francije. Kongres bo trajal šest dni.

— **Angleški pritisk na Španko.** Nevtralnno časopisje poroča, da je Anglija Španki zagrozila, da bo Španko plovbo popolnem onemogočila in da bo pritisnila tudi na ameriško vlado, naj ne pošilja nobenih živil več v Španijo, če Španka ne stopi na stran alirancev.

— **Španka pred odločitvijo.** V poučenih dunajskih krogih prevladuje glede razmerja med Španko in Nemčijo pesimistično naziranje. Posvetovanja v Madridu se nadaljujejo in pričakuje se, da se bo danes ali jutri vršil odločilni kronski svet, ki naj odloči, ali ostane Španka še nadalje nevtralna.

— **Gompers v Evropi.** Samuel Gompers, načelnik ameriških strokovnih organizacij, je došel v Anglijo, da »kot zastopnik ameriških delavcev« pridobi angleške in francoske delavce za nadaljevanje vojne. Gompers je v svojih izjavah skoraj vedno v protislovju z načeli socializma. Ameriška poročila dokazujejo, da se tudi ameriško delavstvo ne strinja povsem z Gompersovimi nazori. Tako so n. pr. socialisti v Wisconsinu nedavno sprejeli resolucijo, ki izjavlja: Socialisti vztrajajo na načelih mednarodnega socializma; nasprotni so vojni in izjavljajo, da je socializem edino pravi patriotizem današnje dobe.

— **Dan ameriških delavcev** so slovesno praznovali v vseh ameriških mestih. Delavci so izjavljali, da bodo lojalno podpirali zaveznike.

— **Amerikanski vpliv narašča.** Finančno središče sveta se počenja premikati iz Londona v Newyork. Čim dalje traja vojna, tim bolj se uveljavlja ameriški vpliv.

Dnevne vesti.

— **»Grozovitosti« boljševikov.** »Arb. Ztg.« piše: Neki vojak, ki se je vrnil domov, nam podaja nekaj svojih opazovanj o vladanju boljševikov. Po njegovih poročilih, mora biti v Moskvi in Petrogradu res grozno. Nekaj primer k temu! Tu imamo nekega visokega častnika v kojega hiši je občeval naš zaupnik. Stanovanje urejeno po zgledu najvišje gospode! Štiri moški, šest ženskih služabnikov! Kočija s konji! Avtomobil! Kar naenkrat je izginilo vse... Hišni gospodar brez služinčadi, brez avtomobila! Sam si mora prinašati vodo, sam cepiti drva. Ni-li to grozovitost največje stopnje? Ali onaki slučaj nekega zelo čislane stotnika, ki je sedaj vesel, da sme za 150 rubljev mesečno kot pomožni šolski sluga zvoniti na učencem tako priljubljeni šolski zvonec (ki ga v Rusiji še niso rekvirirali, pri nas so jih namreč že...) Ali mlada dama, ki je mogla hoditi leto za letom — tudi med vojsko — poleti na letovišče v Tronville in pozimi na Riviero, sedaj je pa nastavljena v Moskvi kot strojepiska. More-li biti kaj strašnejšega kot če se vrže razvajenega ljubljence usode naenkrat v brutalno resnobo življenja? ... Ne, boljševiki so grozoviti barbari, ki nimajo nobenega smisla za to, da bi se kaj ozirali na pravice bogatih in blagorodnih in ki ne razumejo tega, da se ne sme meriti razvajene ali celo visoko stoječe »plemenite« osebe z istim merilom kot se meri navadne smrtnike... Ta »pusta enakost«, ki noče razumeti, da svet ne sme biti brez dam, ki hodijo vsako leto na letovišče v Tronville, dočim morajo druge žene delati in stradati, je res grozna nespametnost, in tako lahko razumemo, zakaj se bore meščanske vlade evropskih kulturnih držav z vso silo in močjo proti temu.

— **Odpust starejših letnikov.** S 15. septembrom se začne po obljubi domobranskega ministra odpustiti letnik 1871. Odpustence nameravajo nadomestiti z mlajšimi letniki, ki so dosedaj bili oproščeni.

— **Slovenska trgovska šola v Ljubljani.** Šolsko leto 1918/19 se prične 17. septembra t. l. s sv. mašo. Vpisovanje v deško trgovsko šolo se vrši 16. septembra t. l. od 10. do 12. ure. Sprejemni izpiti se vrše 16. septembra. Zglasiti se je ob 8. uri v ravnateljski pisarni. Natančnejša pojasnila daje ravnateljstvo. — K. Dermastia, ravnatelj.

— **Pomanjkanje zdravil.** Z Dunaja poročajo, da je nemška vlada obljubila, da bo dala potem novo ustanovljene centrale za zdravila tudi Avstriji na razpolago večje množine najpotrebnejših zdravil. S tem bo znatno olajšano dosedanje občutno pomanjkanje zdravil in drugih zdravniških pripomočkov.

— **Izboljšanje položaja zasebnih nastavljenecv.** Glede na slabe plače zasebnih nastavljenecv je ministrstvo za socialno oskrbo izdelalo zakonski načrt, po katerem se ustanove tarifne komisije, ki bodo imele nalogo, urediti službeno razmerje vseh zasebnih nastavljenecv.

— **Gozdno in domensko ravnateljstvo iz Gorice,** ki je bilo dosedaj nameščeno v Gaštajnu, se preseki v Celovec.

— **Češko-hrvatska industrijska banka** je ustanovljena sedaj v Zagrebu in bo v kratkem pričela s svojim poslovanjem. Ravnateljem banke je imenovan Veljko Tomić, podpredsednik pa zagrebški župan dr. Srkulj.

— **Straže na polju.** V več krajih na Gorenjskem so kmetje organizirali nočne poljske straže radi tatvin domačinov in tujecev.

— **Ženske pomožne moči pod eskorto z bajoneti.** Žalostno sliko je kazal občinstvu in posredno celemu svetu naslednji dogodek, ki ga priobčamo po »Arbeiterwille«: Obkoljena od bajonetov je šla procesija okolo sto žensk iz Antonove šole v Lvovu. To so bile pacientinje iz bolnice Rdočega križa za spolne bolezni. Šolsko poslopje bo namenjeno zopet pouku in zato se mora bolnica izseliti. Večina teh ženskih oseb so deklice, ki so morebiti nastopile svojo službo v telefonskih pisarnah, pralnicah itd. v etapnem ozemlju komaj pred nekaj meseci. Zvabile so jih visoke gaže in deklice so sprejele nase »patriotične dolžnosti«, da jih vlačijo sedaj kot hudodelke, obkoljene z bajoneti po svetu. Prireditelj te žalostne procesije pač ni imel pojma, da so njegovi ukrepi v vsakem oziru posmeh vsemu, kar stremi v civilizirani Evropi po pravici in npravnosti. Jasno osvetljuje našo kulturno zaostalost naših razmer in pri nas tako običajno pomanjkanje pravnega čuta, da ima pri nas urado poslovanje »izobraženih oseb«, ki jim je dala vojna v roke policijsko oblast, tako orientalsko-barbarski značaj. Kje drugje v Evropi bi se moglo zgoditi, da bi ženske, ki so jih po inse-ratih in s prigovarjanjem zvabili v vojaška službovanja, izročili priložnosti spolno sestradanih mož, in ko jih doleti po krivdi teh moških nesreča, vlačili po cestah velikega mesta pod vojaško eskorto z nasajenimi bajoneti? Vemo, da ti gospodje, ki take stvari odredajo, jako spoštljivo občujejo z »damami«. Toda to je ravno barbarsko in surovo v mišljenju toliko naših državljanov, ki sede po raznih uradnih uradih, da goje spoštovanje in obziramost, ki ju dajejo pravi in ne le na zunaj našemljeni kulturni ljudje vsemu ženskemu spolu, le napram elegantni »damici«. Ko bi imeli ti ljudje, ki jim primanjkuje zmisla in čuta za kaj tako evropskega, vsaj najprimitivnejše čustvo za zakonito zajamčene osebne pravice vsakega državljana! Pa niti tega se ne more zahtevati pri nas od vseh zapovednikov.

— **Darilo »Češkemu srcu« iz Ukrajine.** Delegacija kijevskih in odeških Čehov, ki je te dni prišla v Prago, je izročila blaginiku »Češkega srca« 50.000 kron, kot darilo Čehov, ki žive v Ukrajini.

— **Naslovi žensk v vojni službi.** Vojaško povelje se je obregnilo ob neupravičene naslove žensk v vojni službi ki si jih pridevoja. Zgodi se, da se nazivljajo nastavljenke c. in kr. uradnica, koncipistka, manipulantinja, pisar-niška uradnica itd. To ni dovoljeno. V armadni službi je dovoljen le naslov »ženska pomožna moč«.

— **Ti boljševik!** Okrajno sodišče v Črnem Dunaju ima po poročilu »Ill. Kurier Codzieny« zdrobiti nek zelo trd lesnik. Dva kmeta sta se skregala, zmerjala sta se in eden reče drugemu: »Ti si boljševik!« Kmet je videl v tem razžaljenje in je šel nasprotnika tožiti. Zagovornik obtoženega trdi, da ta beseda ni razžaljliva, in kaže na prijateljske razmere med centralnimi državami in sovjetsko republiko, ustanovljeno od boljševikov. Užaljeni pa vidi v besedi boljševik pomen: ropar, ubijalec, ničvrednež (po poročilih »Slov Naroda« bo že res...?). Zanimiv bo konec te obravnave, kajti to ubogo sodišče ima težko stališče...

— **Lakota v Boki Kotorski.** O prehrani Boke Kotorske skoro da ni govora. Ljudstvo strada — brez kruha, brez moke, mima niti masti, niti olja, niti ... nič z eno besedo.

— **Reakcionarna Lika.** Lika - Krbava je menda ena najzanimarnejših in najbolj nazadnjaških dežel v vsej Hrvatski. — Naravno — zapuščen od boga in hrvatske vlade živi revni liški narod kar najbolj primitivno srednjeveško življenje. Jeseni, če potuješ samih Ličanov in Ličank, da na cele družine, ki se vozijo v Slavonijo, kjer kot pridni delavci šumarijo in drvarijo po bogatih slavonskih gozdih. S seboj imajo sekire, in druga gozdarska orodja. V dno srca se zasmili človeku ta hrvaška raja, ki se raztrgana in gladna seli iz domovine v mrzlo tujino, da si preskrbi vsakdanji kos kruha. — Do zadnjega časa imela cela Lika - Krbava niti ene železnice, tako da je dejal inteligentni Matoš, da dobi Lika železnico tedaj, ko že ne bo imela več stanovnika. — »Hrvatska« z velikim navdušenjem konstatira, da so dobili pravaši večino v občinski svet v Otočcu, glavnem mestu Like-Krbave. Uboga dežela!

— **Kulturno delo hrvaškega kmeta.** Ker je bilo otrokom iz vasi Čenkov in okolice v djakovaški okolici zaradi prevelike oddaljenosti od »oficielnih« šol nemogoče hoditi v šolo, in so

bili vsled tega brez šolskega pouka, je poklonil tamošnji kmet Pero Kokanović eno svojih hiš z vso potrebno šolsko opremo v ta namen šolski upravi. Tako je. Ljudje si morajo povsod pomagati sami. — Iz Avstro-Ogrske.

— **Shod kranjskega učiteljstva**, ki se je imel vršiti danes v Ljubljani, je deželna vlada prepovedala. Zakaj je vlada to storila, je prava uganika.

— **Zakon o zvišanju akcijskega kapitala**. Ogrska vlada bo priobčila v kratkem odredbo, po kateri bo treba dobiti za zvišanje akcijskega kapitala od vlade posebno dovoljenje. Vodstvo ogrske bančne in trgovinske akcijske družbe je nato predlagalo na zadnji generalni skupščini zvišanje akcijskega kapitala od 100 na 120 milijonov, namesto na 140 milijonov, kakor je bilo name-ravano.

— **Ravnateljstvo ogrske deželne banke** je sklenilo zvišati akcijski kapital od 50 milijonov na 80 milijonov.

— **Med Avstro-Ogrsko in Dobrudžo** poslujejo odslej bulgarski poštni uradi dobрудških mest. Pripuščena so pisma, dopisnice, tiskovine, časopisi itd.

— **Kulturni Turki**. Ko so zapuščali Turki pred prodirajočimi Angleži mesto Bagdad, so zažgali dragoceno bagdadsko orientalsko knjižnico, ki je imela 2753 arabskih rokopisov iz 7. do 9. stoletja.

— **Žrtve potovanja na strelah vagonov**. Na strelah žel. vozov ne potujejo le v Avstriji, ampak, kot poročajo češki listi, tudi v Nemčiji. Na progi Berlin — Güterloh je stalo to potovanje dva vojakova življenja. Ko je peljal vlak po nekem mostu, je oddelila železniška žica vojakoma glavo od telesa... Trupli sta padli na vojakova, ki je stal na stopnicah vagona in ta je dobil od tega težko pretresenje živcev, tako da so ga odpeljali v bolnico...

— **Spiritistična predavanja prepovedana**. Monakovsko generalno poveljstvo je prepovedalo predavanja o špiritizmu brez izkazila znanstvene usposobljenosti.

— **S čem preskrbuje Amerika zaveznike**. Ameriški prehranjevalni kontrolor Hoover je razglasil, da mora Amerika preskrbeti zaveznike v letu 1919. z 400 milijoni librami masti, 900 milijoni librami mesa, 700 milijoni bušji žita in 1500 milijoni librami čukra. Hoover je izjavil, da morajo že od 1. septembra počenši drastično racionirati predvsem meso in sladkor. — Ameriško vojno ministrstvo je uredilo pet novih velikih zmrzovalnic mesa, v katerih bo mogoče pustiti za Francijo zmrzniti 15 do 20 milijonov kilogramov mesa. — Stanje ameriške tonaže je preseglo daleko stanje pred vojno.

— **Razno**. Sedanja služba stotnika Wolfganga — Izrael veseli se! Budimpeštanski »Deli Hirlap« poroča: Stotnik Wolfgang, ki je pustil pred kratkim ustreliti nekega desetnika in je bil pred sodiščem oproščen, je bil prideljen **te dni avstrijskemu uradu za prehrano**. — Iz Budimpešte poročajo: Znani ogrski slikar Dioniz Lovagny je zašel v bližini vasi Nagy Muzsaly v nek vrtinec in je utonil. Trupla še niso našli. — Nemški socialno demokratični poslanec sodrug Jurij Vollmar je naznanil stranki, da odlaga svoje mandate in da se poslavlja iz političnega življenja. Je že dolgo časa bolan. Star je 69 let, 27 let je že član parlamenta in 37 let že deluje v delavskem gibanju. Zastopa bavarsko glavno mesto Monakovo v nemškem državnem zboru in bavarskem deželnem zboru. Med nemškimi socialnimi demokrati ima že od začetka (1871) vodilno mesto.

Iz stranke.

Okrajna konferenca za Ljubljano in okolico se bo vršila v nedeljo, dne 8. t. m. ob pol 9. dopoldne v dvorani hotela »Ilirija« z naslednjim dnevnim redom:

1. Poročila: a) o stanju strokovne organizacije, poroča sodrug Zoré; b) o stanju politične organizacije, poroča sodrug Hlebš; c) o stanju gospodarske organizacije, poroča sodrug Dražil; d) o stanju kulturne organizacije, poroča sodružica M. Urbančeva.
2. Politični položaj, poroča sodrug Anton Kristan.
3. Tisk, poroča sodrug Petejan.

Na konferenco imajo poslati svoje delegate vse strokovne, politične, gospodarske in kulturne organizacije.

Posamezni sodrugi, ki se žele udeležiti konference, naj se zglase v upravi »Napreja«.

Shodi.

Zagorje. V nedeljo, dne 8. t. m. ob 2. popoldne se vrši v dvorani gosp. R. Mihelčiča v Zagorju javen rudarski shod z dnevnim redom: Rudarji in njih zahteve. Poroča sodrug J. Petejan.

Krmelj. V nedeljo, dne 8. t. m. se vrši v gostilni g. Papeža rudarski shod, na katerem poroča sodrug Sitter iz Trbovelj. Začetek ob 10. dopoldne.

Zadnje vesti.

Državni tajnik von Hintze pri cesarju.

Dunaj, 4. septembra. Cesar je danes v posebni avdijenci sprejel nemškega državnega tajnika za vnanje zadeve, von Hintzeja, in podtajnika von Stumma.

Vlada in Poljaki.

Dunaj, 4. septembra. Načelnik Poljskega kluba dr. Tertil je došel sinoči na Dunaj. Danes se je vršila dolga konferenca med ministrskim predsednikom baronom Hussarekom in načelnikom Poljskega kluba dr. Tertilom.

Konferenca nemških poslancev.

Dunaj, 4. septembra. Člani zveze nemško-nacionalnih strank so se sestali danes na konferenco, v kateri je načelnik dr. Waldner poročal o političnem položaju. V debati se je povdarjalo, da ministrski predsednik po lastni izjavi ni v nobeni zvezi z načrtom federalizacije monarhije, marveč hoče ohraniti enotost države. Poslanci pa so izražali svojo nezadovoljnost glede stališča ministrskega predsednika napram jugoslovanskemu gibanju in »napram njega apostolu kezoškofu dr. Jegliču«.

Čehi ustanove lastno cerkev.

Dunaj, 4. septembra. Glasilo dunajskih Čehov objavlja članek o ustanovitvi češke cerkve. Češki protestantje se hočejo osamosvojiti ter ustanoviti lastno cerkev, ki naj bo prava češka narodna cerkev, od Rima popolnoma neodvisna.

Kriza na Hrvatskem.

Budimpešta, 4. septembra. Že nekoliko dni krožijo vesti o demisiji hrvatskega bana pl. Mihaelovića. »Magyar Tudositó« je na kompetentnem mestu izvedel, da je hrvatski ban pač izrazil svoj sklep, da v kratkem zapusti svoje službeno mesto. Doslej pa ban še ni podal demisije.

Želzniški tarifi se zopet zvišajo.

Budimpešta, 4. septembra. Trgovinski minister Szterenyi bo predlagal poslanski zbornici v jesejskem zasedanju novo, baje 100 odstotno zvišanje voznih cen na železnicah. Novi tarif stopi v veljavo še tekom letošnjega leta.

Peta zimsko vojna.

Zeneva, 4. septembra. Francoski finančni minister je predložil poslanski zbornici predlogo za novo milijardno posojilo, da se pokrijejo stroški za peto zimsko vojno.

Španska pred odločitvijo.

Madrid, 4. septembra. Skraljevskim dekretom so ustavljene ustavne garancije, da se država za čas pogajanj z Nemčijo zavaruje pred uplivanjem nepoklicanih sktorjev. Ministrski svet je sklican na dan 6. septembra. Na tej seji ministrskega sveta bo padla odločitev.

Maršal Foch o koncu vojne.

Bern, 4. septembra. Pariški »Temps« poroča: Maršal Foch je mnenja, da nove zimske vojne ne bo treba. Foch upa, da se v šestih tednih doseže odločitev.

Volitev kralja na Finskem.

Helsingfors, 4. septembra. Vlada namerava sklicati deželni zbor še tekom tega tedna. V deželnem zboru se izvrši volitev finskega kralja.

Aprovizacija.

Krompir za IV. okraj. Stranke IV. okraja prejmejo krompir v petek, dne 6. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: V petek, dne 6. t. m. dopoldne od 8. do 9. štev. 1 do 160, od 9. do 10. štev. 161 do 320, od 10. do 11. štev. 321 do 480, popoldne od pol 2. do pol 3. štev. 481 do 640, od pol 3. do pol 4. štev. 641 do 800, od pol 4. do pol 5. štev. 801 do 960, od pol 5. do pol 6. štev. 961 do 1120. — V soboto, dne 7. t. m. dopoldne od 8. do 9. štev. 1121 do 1280, od 9. do 10. štev. 1281 do 1440, od 10. do 11. štev. 1441 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 3 kg krompirja, kilogram stane 50 vinarjev.

Krompir za V. okraj. Stranke V. okraja prejmejo krompir v soboto, dne 7. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: dopoldne od 8. do 9. št. 1 do 170, od 9. do 10. štev. 171 do 340, od 10. do 11. štev. 341 do 510, popoldne od pol 2. do pol 3. štev. 511 do 680, od pol 3. do pol 4. štev. 681 do 850, od pol 4. do pol 5. štev. 851 do 1020, od pol 5. do pol 6. štev. 1021 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 3 kg krompirja, kilogram stane 50 vinarjev.

Umetnost in književnost.

Um die Jugoslavija. Eine Apologie. Von Dr. Alexius Ušeničnik. — Pod tem naslovom je

izšla lična knjižica, ki razpravlja v 5 poglavjih vprašanje Jugoslavije. Pisatelj se najpreje peča s početkom ideje, potem govori o tem, zakaj Jugoslavija in zakaj narodnostna avtonomija. V tretjem poglavju razmotriva, če je gibanje za Jugoslavijo nasprotno habsburški državi. Pisatelj izjavlja, da slovensko ljudstvo moče države izven habsburške monarhije; če kdo kaj drugega trdi, obrekuje. — Četrto poglavje se peča s pravom samoodločanja in z načelom nacionalitete, peto o sredstvih v dosego določenega namena. Pisatelj konča z apelom na cesarja Karla, in vzklika: brez svobode ni za nas življenja, brez Jugoslavije ni svobode! — Knjižica je zanimiva. Stane K 3.60. Pisana je nemško in je tudi tedaj za nemško javnost, ki je v resnici potrebna pojasnila o jugoslovanskem gibanju.

Razno.

* **Izboljšanje brezžičnega brzojavljenja**. Doslej smo se mogli sporazumeti z brezžičnim brzojavljenjem (brzojavljenje z iskrami) na daljavo 8000 km (od Washingtona do Havaja). Sedaj pa poročajo, da so napravili mnogo močnejši postaj za brezžično brzojavljenje ter da se lahko telegrafira tako na daljavo 19.300 km.

* Na kaj vse sedaj lahko mislijo. Društvo ogrskih vodnikov v Chamoniu je prišlo na idejo, imenovati vrh najvišje evropske gore Mont Blanca (4810 m), ki se imenuje že od leta 1859. po slavnem nemškem turistu dr. Pitschnerju »Pitschners Gipfel«, sedaj po ameriškem prezidentu Wilsonu. Prekrstili ga bodo na ime »Wilson's Gipfel des Montblanc (Wilsonov vrh Montblanca)«. Res lepa ideja!

* **Ptice seilke in vojna**. V Švici so opazili naslednjo zanimivost. Ptice seilke, ki so letele na jug navažno nad južno Francijo ozir. nad Tirolsko, so že jeseni leta 1916 metele nad Švico. Glavni del je letel čez Bodensko jezero, Zürich, Interlacken v severno Italijo. Nekdanja ptičja pota čez Vogeze in Argonski les so opuščena. Fronte in letala so ptice preplašile. Torej tudi ptice vedo že o grozotah, ki se vrše na zemlji in se jim izogibljuje, ker so najbrž razumnejše kot evropski barbari...?

* **Ureditev verskih razmer** je najnovejši čin sovjetske boljševiške vlade. Ureditev sloni na popolni ločitvi cerkve od države in s tem tudi od šole. Izšle so štiri odredbe. Vsi prispevki za vzdrževanje ver in njenih institucij iz javnih sredstev so prepovedani; vse to si morajo nabrati verniki sami. Odstranjena je tudi verska prisega. Vsak ruski državljani pripada lahko h katerikoli veri; lahko je pa tudi brez veroizpovedanja. S tem so priznane vse vere, dočim jih je v Avstriji le pet. Tudi s šolo nima v bodoče veroizpovedanje in verouk nič skupnega. Pray tako!

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Zahvala.

Podpisani se zahvaljujemo vse sode druge in prijatelje, ki so nas tolažili ob težkih urah bolezni in smrti našega ljubega očeta, zlasti zahvaljujemo sodr. Kopača za njegove tolažilne besede ter vse sodr. iz Celja, Grobeljnega, Gradea in Zidanega mosta, kakor tudi gosp. inspektorja Pflucha, inženerja Turbija in prožnega mojstra Chempiraka, ki so izkazali pokojniku zadnjo čast. Posebno zahvaljujemo tudi slavno železničarsko godbo za igrane žalostinke kakor tudi vse sorodnike in druge znance.

Žalujoči:

Marija Mlinar, žena.

Edvard, Oton in Stanislav, sinovi.

V Celju, dne 3. septembra 1918.

Srbenje
Garije
Lisaj
Hraste

Najzanesljivejše sredstvo proti temu je

PARATOL
domače mazilo,

Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5; rodbinski lonček K 9. PARATOL-PRAŠEK varuje občutljivo kožo. Škatlja stane K 3.

Oboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri

Paratol delavnice lekarnarja **Ulmer**,
BUDAPEŠTA VII-11., ROZSA UTCA 21.